

geriment Brüch-Moll allegarem, però, la hipòtesi que hem fet supra (paràgraf 10e) d'una base LAPATHUM/LAPATHA per a la variant pirinenca catalana *llaparada/repalada*; veg. allà els detalls, i els molts condicionaments (confusió amb LAPPA), amb què això ha d'anar 5

acompanyat. I haurem de restar en fort dubte. D'altra banda hi ha certes formes afins, ben tangibles i tant o més ben documentades, que més aviat agreugen aquest escepticisme. Ja assenyala M-Lübke «parada en glosses del S. x». Fa temps que m'havien 10 cridat l'atenció, perquè no és una sola sinó moltes (CGL III, 592.31, 594.5, 613.63, 615.63, 626.9, 627.56) i totes amb l'explicació *lapacium* (-pp-): per més que la primera, o unes quantes d'elles, es trobin en un ms. del S. x, són tantes que sembla fundat admetre 15 que algunes d'elles almenys han de venir de bastant abans.

D'una banda això sembla oposar-se clarament a l'explicació per metàtesi i dissimilació i donar a entendre que la formació diminutiva s'empeltaria sobre 20 una base en -ATA o -ADA i amb inicial PAR- des de sempre. Encara hi hem d'afegir altres dades ben antigues que, sense coincidir-hi en detall, ho reforcen en principi. El baix ll. BARDANA, altre nom de la *repalassa*, en velles fonts medievals apareix grafiat *perduna*, p. ex. 25 una de gallo-romànica i tan antiga com el *Capitulare De Villis* de princ. S. IX: ¿és germanitzant allí la *b-* per *p-* o ho és la *p-* per *b-*?; ¿hi ha mala lliçó de *u* per *a* o a la inversa?, o *-ana* i *-una* són sufixacions divergents i a relligar amb *parada*? No ho podem pas assegurar. 30

Però d'altra banda en el DECH (BARDANA) assenyalo *bardanes* i *bardaç* en dues fonts mossàrabs de princ. S. XII, per a la mateixa planta; *bardanal* pirinenc per a una altra no absolutament diferent; i un vell NL mossàrab *Bardananar*. Encara que de tot això hàgim de llançar bastanta cosa per la borda, quan es faci una anàlisi amb més informació botànica i filològica, sempre en restarà bastant de ferm; i tot plegat 40 ens allunya cada cop més de la tontollant solució Brüch-Moll.

En una altra idea que se m'ha presentat, no sé si les bases botàniques són prou fermes; i no obstant cal plantejar-la perquè en l'aspecte lingüístic es presenta viable i sòlida, i no pas incompatible amb aqueixes afinitats assenyalades. *Parietària* o *parietal* o *morella* (*roquera*) són noms que han designat diverses plantes més o menys diferents entre elles: d'una banda diverses dicotiledònies coripètales i en concret la *Parietaria diffusa*, el *Solanum nigrum*, la *Statice valsuginea*, la 50 *Dulcamara*.

Bé ens hem de preguntar si un nom així, amb la mateixa sufixació o una mica diferent, no s'hauria pogut aplicar a la *paradella*. Realment *parietaria* s'ha tornat *paletera* a Mèxic, Colòmbia i Guatemala (RCuervo, 55 *Obras Inéd.*, p. 230). No cal gran imaginació per suposar des d'ací un pas a **paradela* > *par(ad)ella* amb metàtesi de les dues líquides, per poc que ens hi ajudem suposant canvis de sufix, expansió des d'un focus hispano-àrab (tants botànics hispànics del Sud!, tan-

tes fonts remeieres...); tampoc la formació paral·lela PARIET-ANA (> *parduna/bardana*) ni una derivació retrògrada com a *parada*, ni el supòsit alternatiu PARIETALIS, o -ILIS o -ELLA xocarien amb objeccions rotundes; si la pronúncia *predella* del Capcir constitueix un suport que valgui em guardaré d'assegurar-ho.

Resta el gros entrebanc botànic: la *paradella* no és l'agrella, no és la *parietària*, totes són herbes i creixen en els prats, ben cert, però ben cert diferents. Si ja hem vist que el nom d'aquesta s'ha aplicat a quatre o cinc herbes diferents, es podria haver aplicat a una altra més; i si hi ha verssemblança, si no «botànica», almenys «herbolària» en aquesta aplicació, caldrà que d'altres més entesos que jo ens ho aclareixin. He vist moltes *repalasses* en els prats pirinencs, i crec recordar que moltes creixien vora els rocs o tapials de les bordes i cabanes; ¿bastaria això perquè alguns herbolaris també els vagin aplicar el nom de *parietalis* etc.? Cedeixo la paraula a qui més en sàpiga.

DERIV.: *Llapassar*. *Llapasser*, -ssera, veg. supra *llapassó* (d'on *llapissó* i el regressiu *llapissa*, contaminats per *llepissós*). *Llapadena*, a relacionar potser amb *repalada* i *lleparada*, de Bagà i Ribagorça, supra.

¹ Ja Busa-N. (1507), D-III-3, havia adaptat «*lampazo, ierva conocida: verbascum*» (Nebrija cast. de 1495) com «*lappasa, erba: verbasculum*». Lacav. reproduceix l'article del DTo. (fins i tot amb l'oblit de la cedilla de *labaça*), sense fer més que afegir *majus a lapathum*, i evitar l'errada *remissa* (per *romassa*) que porten algunes eds. del DTo. — ² Vol dir COSPINS, amb els quals identificarem (jo i un guia boïnès) la *lleparada*, a Bof, el 1968. — ³ Mettmann en la seva ed. de 1971, p. 333, defineix «*sauerampfer*» (suposo a base d'una equivalència *rumex acetosa* o bé *acedera*), i relaciona amb «*fr. pabelle, lat. 'cum succo --- lappacii'*». — ⁴ El REW cita un oc. mod. *laprasso* i Deux-Sèvres *lapräs*. — ⁵ La semblança amb una col petita, que hi veia el meu guia de Camprodon, podria justificar també una influència del ll. RAPA 'nap rodó', d'on cat. *repunxó*, it. *rapónzolo*, cast. RAPÓNCHIGO (DCEC). Un amic aragonès em relaciona *rapalassa* amb un alt. arag. *napazuala*, qüestió en la qual no puc entrar a fons: formalment hi hauria camí obert, de LAPATHIOLA (o LAPPACE-OLA) > **lapazuela/-uala* i dissimilació coincident alhora amb el nom català *nap rodó* del ll. RAPA, cf. *napalaso* (H-Garonne) i *napras* (Vendée) que el FEW (172a15-19) i el REW (n.º 4904) inclouen en llurs articles. Tampoc no entraré a fons en la idea que em vingué de relacionar amb el reto-romànic *rapayrola/-aryóla* de Val Bregaglia 'Galium aparine L.', que GSchaad (VRom. iv, 55) identifica amb un *lapparia* o *lparion* de la nomenclatura botànica del S. XVI i amb l'Aparine de Plini (Rolland, *Flore Pop. d. I. Fr.* vi, 240), cf. B-Alps *lapourdown* 'Galium aparine' que Wartburg acompanya amb el tipus oc. *lapourdo* 'bardana'. — ⁶ Alguns assenyalen també una variant cat. *panadella* (*pen-*), i sembla que es fundà en algun botànic (llibret de Masclans ---), sense gaire garantia; el